

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ! 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттүкү кинта

2001 с.
Балабан ыйын
18
күнэ
оптуорунньук
№ 107 (89150)

Саха Республикатын Президенин быыбарыгар БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУК КЫРАНЫЫССАТЫН ТУНУНАН

«Саха Республикатын Президенин быыбарын туһунан» Саха Республикатын сокуонун 5-с ыстатыйатын быһытынан Саха Республикатын Быыбарга киин комиссията уураар.

1.1. Саха Республикатын Президенин быыбарын Саха Республикатын территориятын барытын киллэрэн туран, биер кэлим быыбардыыр уокурукка ытарга.

1.2. 2001 сыл от ыйын 1 күнүнээри туругунан СР улуустарын уонна куораттарын ситэриилээх органнын даннайдарыгар олохтуур Саха Республикатыгар 550443 быыбардааччы баара биллэнэ, ол иһиттэн улуустарга:

- Абийга-3128
- Алданга-31626
- Аллайыахаҕа-2364
- Аммаҕа-9520
- Анаабырга-2082
- Булунга-5652
- Үөһэ Бүлүүгэ-10500
- Үөһэ Халымаҕа-4235
- Верхоянскыйга-9091
- Бүлүүгэ-15668
- Горнайга-6060
- Эдьигээнгэ-2641
- Кэбээйигэ-8857
- Ленскэйгэ-26659
- Мэҥэ Хаҥаласка-17432
- Мирнэй к.-48200
- Муомаҕа-2708
- Намга-11164
- Нерюнгри к.-60623
- Аллараа Халымаҕа-3980
- Ньурбаҕа-14148
- Өймөкөөнгө-8000
- Өлүөхүмэҕэ-17206
- Өлөөнгө-2294
- Орто Халымаҕа-5585
- Сунтаарга-13590
- Тааттаҕа-9611
- Томпоҕо-9837
- Уус-Алданга-12060
- Уус Маайаҕа-7724
- Усуяанаҕа-6223
- Хаҥаласка-19633
- Чурапчыга-10465
- Эбээн-Быгантайга-1730
- Дьокуускай к.-130127 киһи

2. Бу уурааҕы маассабыл информация средстволарыгар бэчээттиргэ.

Быыбар киин комиссиятын председателэ
В. Михайлов.

Быыбар киин комиссиятын секретара
К. Окороков.

Саха Республикатын Быыбарга киин сайты аадырыһа:
www.ykt.ru/~izbirkom.

БЫЫБАРДААЧЧЫЛАР БЫҤААРЫННЫЛАР

Бу күнүргэ республика Президенигэр кандидатынан «Ньурба суоллара» АК, Бүлүү улууһун Кыргыдай оскуолатын быыбардааччылары РФ Дальнай Востоктааҕы федеральнай уокурук кылаабынай инспекторын Р. Ю Шипковы туруордулар.

Дьокуускай куоракка Президенигэ кандидат В. В. Филипповы быыбарга көбүлүүр бөлөх кандидат иһин илии баттааһыны хомуйар үлэни ытар.

Анаабыр улууһугар Сбербанк, «Анабарстройремонт» МУП коллективтарын быыбардааччылары, Амма улууһун 1 №-дээх оскуолатын, Муома начальнай оскуолатын, Муома улууһун киин балыһатын быыбардааччылары, Ньурба улууһугар бокс Федерациятын, Бүлүүтээҕи гимназия, Үөһэ Бүлүү аэропордун үлэһиттэрин коллективтара, «Алмаас эргинбаан» Бүлүүтээҕи филиалын быыбардааччылары Президенигэ кандидат Ф. С. Тумусов кандидатураатын өйүүллэрин биллэрдилэр.

ЫТЫК КЫРДЬАБАСПЫТ, СҮГҮРҮЙЭР КИҤИБИТ

кыракий кэпсээнгэ тоҕус уонча сыл анараа өттүгэр биһиги хос эһэлэрбит бурдук үүннэрэн абырааары, эрэй-мун бөһөнү көрөллөрүн ааҕан итэрийэбит.

Дмитрий Кононович 95 сыл анараа өттүгэр Таатта улууһун III Дьохсоҕон нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Киһи кэпсээннэрин геройдара оҕолор: ити оҕус сизтээчи Хаампый уола, үөрэххэ-сырдыкка талаһааччы Ньюкуус («Хараҥаҕа тыкпыт сырдык»), булугас өйдөөх Чөөчө («Чөөчө»), Чүөчээски («Чүөчээски») онтон да атыттар авторы кытта биер кэмгэ төрөөбүт саастыы кэриэтэ оҕолор этилэр.

Дмитрий Кононович саха литературатыгар билигин уһулуччулаах драматург быһытынан биллэр. 1932 сыллаахха суруллубут «Күкүр Уус» драма саха литературатын биер бастыҥ айымньыта. «Айаал», «Сайсары» уонна «Күн күөрэйиэн иннинэ» ода айымньылары саха театральнай искусствотын сайдытыгар үктэл буолбуттара.

Суорун Омоллоон норуокка туох наадатын айса сылдьар киһи. Саха искусствотыгар опера наада буолбутугар, «Ньургун Боотур» опера либреттотун аан бастаан суруйбута. Аны «Сир симэҕэ» балет либреттотун айбыта. Онон Суорун Омоллоон саха театральнай искусствотын сайдытыгар уһулуччу үтүөлээх.

Төрөөбүт тылы оскуолаҕа үөрэти бастааҕы сылларыгар үөрэнэр кинигэлэри оҕоруу соруга турбута. Итиннэ Дмитрий Кононович сыраахтык үлэлээбитэ. Ол курдук I, II уонна VI кылаас оҕолоро үөрэнэр кинигэлэрин бэлэмнээбитэ. Саха оҕолоро ити кинигэлэрин бэрт уһун кэмгэ үөрэммиттэрэ, элбэх билини-көрүүнү ылбыттара. Оҕру иитиигэ-үөрэтигэ үтүөлэрин иһин, Дмитрий Кононович Саха сиритэр биер бастааһын К. Ушинский мэ-тээлинэн наҕараадалаабыта.

Кэлиҥ сылларга суруйааччы Таатта улууһугар Чөркөөххө по-литэссылка мемориальнай музейин тэрийиҥэ, Суоттута уонна Ытык-Күөлгэ улахан музей-комплекстары тутууга туох баар билиитин-көрүүтүн, күүһүн-күдүгүн, сатабылын биэрэн, күн бүгүҥгэ дэри үлэли-хамсыы, сүүрү-көтө сылдьарыттан биһиги үөрөбүт.

Саха норуота киэн туттар ытык кырдыаһын, уһулуччулаах суруйааччыны үрдүк өргөйдөөх үөрүүлээх күнүнэн эбэрдэлэргэ биһиги эмиэ итии-истин тылларыбын кыттыһан, ааҕааччыларбыт ааттарыттан чэгинник-чэбдиктик сылдьан, үлэ-лэбэтин курдук үлэли, айбытын курдук айа-тута сылдьарыгар ба-барыахха. Дмитрий Кононович төрөөбүт норуотугар оҕорбут үтүөтэ-өҥөтө үйэлэргэ умнуллуо суоҕа.

Биһиги ытык киһибит, Социалистической Үлэ Геройа, саха народнай суруйааччыта, Саха Республикатын бочуоттаах граждана Дмитрий Кононович Сивцев - Суорун Омоллоон 95 сааһын туолла. Киһи лэспизэскэ төһөлөөх эрийинэн, үлээн астанарын бэрт кыратыттан билбит. Аҕатын кытта сир хорутуугар оҕус сизтэ барсара үһү. Кэли ол ырахан үлэни илэ хараһынан көрбүтүн «Сордоох суха» диэн кэпсээнигэр суруйбута. Ол кэпсээн уонна «Аанчык», «Охоноон» диэн эмиэ саҥа суруйбут кэпсээннэрин кытта 1927 сыллаахха «Чолбон» сурунаал биер нүөмэригэр бэчээт-тэнэн, Дмитрий Кононович соргохто биллэр суруйааччы буолан хаалбыта.

Суорун Омоллоон үгүс кэпсээннэри суруйбатаҕа эрэри, киһи эрдэтээҕи уонтан эрэ тахса кэпсээннэрэ саха литературатыгар кыра кэмэйдээх проза улахан ситиһинит курдук

сыаналанааллар. Ити «Сордоох суха» кэпсээнгэ сааскы кэрэ кэм эрэ буолбакка, оччотооҕу саха үгэстэрэ, итэҕэлэ, өйүн-санаатын уратыта ойууланар. «Саас буолан, от-мас тэтэрэ симээн, чөлгийэн турда. Көмүс күөмэйдээх күндү ырыаһыт чыычаахтар өндөл күөх халлаан көңүл күүлэйигэр күөрэйэ көтөн, күүтээн бөһөнү түһэрдилэр. Туох барыта тилиннэ, үөрдэ. Ий сир кэскиллээх чээл күөх сирэм ньуура тубуста, дьэрэкээн таҥалай дьүһүнэ кэйдэ.

Бурдук ыһыгыта буолла. Хаампый оҕрунор уолунуун алаастарын үрдүнээҕи сонуктары тартара түөрэннээн киирэн каллилар. Оҕрунор былргы туомунан уот оттон сыт таһаарда уонна илин дээки хайыһан туран, ботугуруу-ботугуруу киирээтээн сапсына...»

Төһө да «сыт таһаардар» уонна таһаарда үнтэр, сир тартарааччылар ол күн табыллыбаттар. Ити

үбүлээбиттэрэ сэрэйиллэр. Ол да иһин Россия сөбөлөннүлээх күүстэрин илиилэрин-атахтарын тууйан, Россия салалтатыгар баар таһаарыахыттары туһанан сэрини уһатан-кэргэтэн бэйэлэрин туһаларыгар таһаар-быттар.

Президент Буш итинник элбэх хаамылаах комбинация түмүгэр киэн араллааны тартарга күһэллэнэ, АХШ общественнай өйө-санаата да кэлтэй иэстэниигэ өвүлүннэ. Бу сэрин саҕаланнаҕына өссө элбэх сиртибэлэргэ тиэрдилэр, онтон эмиэ ким эмэ хармаанын хангытаҕа. Дэлэҕэ этиэхтэрэ дуо: «Для кого война, а кому мать родная,»-диэн. Аһара баран эттэххэ, бу

трагедияны былааннаабыт дьон-нортон сорохторо Бушка террористары утары сэрингэ истин сүбэһит буолуохтарын сөп.

Улахан кыбытыкка биһиги президентмит Путин кирирдэ. Киһи аан дойдутааҕы терроризмы утары сорунуулаахтык охсуһара биллэр, бу сырыҥа Америкаҕа байыаннай өттүнэн көмөлөстөбүтүн сатанарын курдук бопһуруос турда. Ол эрэри Россия ити киэн масштабтаах сэрингэ илиитиннээн-атаҕынан кыттыстаҕына сүүйэриитэ элбэх буолан тахсаарай? Итинник угаайыга Путин кириэрэн биэриэ дуо?

В. КАСЬЯНОВ

Сэри — бу политика салҕаныта

АМЕРИКА ОС-СААС СИТИҤИЭҕЭ, ОТТОН РОССИЯ? ...

Инньэ ғына АХШ президе-нэ «Ос-саас ситиһии» акциятын биллэрдэ, Пентагон байыаннай операцияны бэлэмнээһин үгэни-гэр сылдьар. Манна АХШ террористары утары кизг коалицияны тэринэр былааннаах. Быһаччы эттэххэ, Афганистаны, биитэр атын арабскай дойдуну кытта сэри саҕаланыхтаах.

Биллэрин курдук, ханнык баҕарар сэри төрдүгэр экономикай интэриэстэр бааллар. Бу сырыҥа ити интэриэс нефть сыаната үрдээһинигэр, мантан

сөбүмэр барыыс кэлиитигэр сытар. Мин санаахтар, арабскай террористары бу дьон туһамыт курдуктар. Олох эрдэттэн кичэллээхтик бэлэмнэммит опера-ция 10 тыһыынча киһиэхэ өлүүнү-эчэйиһини аҕалла, оттон аҕыһах ахсааннаах күлүккэ ха-албыт дьонго миллиардынан доллар ыраас барыыс кутул-луоҕа. Уопсайынан даҕаны, ис-ламскай экстремистары, чуола-ан Чечня ваххабиттарын, ити урусхалламыт дьыэлэргэ оло-рбут финансовай корпорациялар

КОЛЛЕГАБЫТ ТУҔУНАН ИҔИРЭХ ТЫЛЛАР

И. П. Егоров төрөөбүтэ 75 сылыгар

«Ленин суола» хаһыакка өр сылларга айымньылаахтык үлээбит коллегабьт, убайбыт, доҕорбут Иван Петрович ЕГОРОВ баара буоллар 75 сааһын туолуо этэ...

Иван Петровиһы «Хаама сылдыар энциклопедия» диэн ааттыр этибит. Кини ол курдук дириг өйдөөө, биридэ аахпытын, көрбүтүн-истибитин хаһан да умнубата, Саха сириг суруйааччыларын барыларын бизэ тарбах курдук билэрэ. Биридэ сылдыар бэйэ-бэйэлэрин хомпуустаһан хоһуйбут экспромнарын киниттэн ордук билэр, өйдүүр киһи суоҕа. Эгэ хоһооннорун өйдүү суоҕа дуо?! Ордук Таллан Бүрө «Мин фантазиям» диэн хоһоонун киһи куйахата күүрүүр диэри ис-иһиттэн иэйэн, итгийэн-кутуйан туран, хараһыттан уу-хаар баһа-баһа ааҕара...

Илья СИВЦЕВ, «Энсиэли» хаһыат эппиттиир секретара

ОСПОТ СУОЛУ ХААЛЛАРБЫТА

Иван Петрович Егоров 1926 сыллаахха балаган ыйын 19 күнүгэр Дүпсүн улуунун 2-с Өспөх нэһилиэгэр дьадаҥы ыалга төрөөбүтэ. Оччотооҕу олох бары кыһалгаларын, эрэйин-мугун энэринэн тэлэн сүһүөҕөр турбута. Оҕо эрдэбиттэн олоххо актыыбынай позициялааҕа, уоттаах сэрии мунгутаан турар кэмигэр, 1943 сыллаахха комсомолга кирибитэ, 1947 сылтан компартия чилиэнэ.

1953 сыллаахха Дьокуускайдаагы партийнай оскуоланы, 1963 сыллаахха үрдүкү партийнай оскуоланы ситиһиллээхтик

комун иккис секретарынан үлэлиир...

...1948 сыллаахха ыһыахха дакылаат онордо. Дойду ис-тас балаһыанньатын кэпсиригтэн «билиилээх уол эбит» диэн сөҕө санаатым. Кулууп сэбиэдиссэйинэн үлэлиир Афанасий Алексеев: «Иван Петрович оройуон салайар үлэһиттэрэ үөрэнэр политкуруһуктарыгар пропагандистыыр. Онно райком, райсовет салайар үлэһиттэрэ үөрэнэллэр, үчүгэй уол», — диэн өссө сөхтөрдө.

... Иван национальной ыстаныыларга бастаата, мүнээн бэлиэтэнэ.

Марфатынаан холбоспуттара. Аҕыйах сыл иһигэр бизэ оҕоломмуттара. Марфата оҕолорун көрөн олоҕорор. Иван Петрович

редакторды олоҕордохпуна И. П. Егоровы эһизэхэ партийнай отдел сэбиэдиссэйинэн бизэрэбит диэбиттэрэ, райкомнар. Ол курдук кини урут салайбыт тэрилтэтигэр эргиллэбитэ уонна өр сылларга үлэлээбитэ.

сылдыыларыгар куоһур буолбута мэлдьээ суох.

Нам оройуонун историческай кыраныыссата кэһиллэрин улахан сыһынан ааҕара.

Поэзияны олус сөбүлүүрү, элбэх хоһооннору нойосуус билэрэ уонна наһаа үчүгэйдик, иэйиллээхтик ааҕара...

... Төһө да ыарахан ыарыыга ыллардар улуунун туһугар общественной үлэттэн тэйбэтэ — улуус историятын нууччалыы варианы редакциялыы сыһыта. Оннук патристическай дууһалаах киһи этэ.

Илья ЕРЕМЕЕВ

УРУУ-АЙМАХ КЭРИЭТЭ

Кинини талааннаах журналист, тылбаасчыт диэн сыаналыбын. Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттылааҕа, нуучча киһитэ, Чебоксары куорат олохтооҕо Павел Никифорович Никифоров противотанковай рота урукку командира биһиги арабыт туһунан «Краткий рассказ о жизни моего друга Василия Лукина в период Великой Отечественной войны 1941-45 гг.» диэн ааттаан халыг тэтэрээккэ суруйан өлбүтүгэр ахтыы оҕорбутун тылбаасты охсон «Ленин суола» хаһыакка таһаартарбыта. Василий Данилович туһунан элбэх ахтыыны суруйан бэчээт-тэптит. Иван Петрович доҕорун туһунан тигэх суруйуута «Энсиэлигэ» 1996 с. тахсыбыта.

П. И. ЛУКИНА, үлэ, тыыл ветерана

УЛАХАН УЙБААН

Иван Петрович Егоровы кытары 47 сыл табаарыстаспытым. Итиччэ уһун кэмгэ биридэ да кыыһырысбыты өйдөөбөспүн...

40-ча сыл саахымакка оонньоон кэлбипит. Кыайдаҕына наһаа үөрэрэ, үксүгэр кини хоторо. Покровскайга, Борогонго оройуонмут чиеһин көмүскүү хаста да сылдыар туардаахпыт. Оройуонга саахымат федерациятын председателинэн элбэх сыл үлэлээбитэ.

... Доҕорум киэн билиилээх, улахан өйдөөх, чараас дууһалаах киһи этэ...

И. С. ГАВРИЛЬЕВ, СР үлэһитэ

АКТЫЫБЫНАЙ ПОЗИЦИЯЛААҔА

... И. П. ЕГОРОВ салайааччы уонна журналист быһымынан киэн билиилээҕэ. Бэйэтигтэн саҕалаан үрдүк ирдэбиллээҕэ, итэҕэстэргэ зэйлэһимтиэтэ суоҕа. Үрдүк култууратынан, үтүө майгытынан биридэ үлэлиир коллегаларын ортотугар убаастабылынан туһанаара.

Көбүс көнө унуохтаах, кир-

тэн-хахтан тэйбитти чэнчис, өрүү өтүүктээх таҥастаах-саптаах Иван Петровиһы омос көрдөххө ордуос курдугун иһин чугастык биллээххэ чараас, аһыныгас сүрэхтээх, киһизэхэ үчүгэйи эрэ баҕарар, судургу, ыраас дууһалаах этэ...

В. СЫРОМЯТНИКОВ, үлэ, спорт ветерана, Нам улуунун Ытык киһитэ

ҮТҮӨ КИҦИ

Москваҕа журналистар курстарыгар Саха сириттэн 25 киһилээх бөлөх тийэн, аар-саарга аатырбыт Аан дойдуну анаарар журналистар, учуонайдар, суруйааччылар лекцияларын иһиттибит...

Биридэ Иван Петрович очкулоохха диэн хаайда, арахпата. Оонньоотубут, 75 солкуобайын сүүйэн ыллым. Бу киһи кинини халаан ыларыгар тэнгээх оонньоу эбит диэн, ити кэмтэн ыла хаартыга чугаһаабыппын...

Билэр киһим аҕыйаҕа. Иван Петровиһы кытта улуу Москуба курска биридэ үөрэммит дьон быһымынан истинник көрсүһэрбит, сэхэргэһэрбит. Кини олус ыраас туттунуулаах, аккуратнай, корректнай киһитэ харахха тутта быраһыллара. Оноовор хаамара чуолкайа, көбүс көнө унуохтааҕа.

... Нууччалыы ыраастык билэрэ, грамотнай, текси тылбаастаан, кумаарыга суруйан, бириэмэни сүтэрбөккэ, машинисткаҕа тутатына этэн бэчээттэтэрэ.

А. ВАСИЛЬЕВ, журналист

СҮБЭЛИИРЭ, ҮӨРЭТЭРЭ

... Биһиги төрдүө буолан убайбыт «хонтуроолунан» сылдыар эмтэннибит. Биир эмэ процедураны, аһылыгы көтүттэргин эрэ көрсө түһэн хайаан да ыйыталаһар, «режими тутуһар наада, оччобор эрэ туһанааххыт», — диэн сүбэлиир.

... Уйбаан Бөтүрүөбүс сарсыарда эрдэ туран ыраас салгынынан тымынан, дьаарбайан кэлбит буолара. «Чэбдик» төһө да Дьокуускай таһа буоллар бэрт табыгастаах миэстэҕэ, бэс быһыгар турар... Убайбыт өссө биир өгөлөөх этэ. Күннэтэ кириэн сибиһэй хаһыаттары атыылаһар үгэстээҕэ. Бэлэми ааҕарбыт-көрөрбүт...

Иван Петрович Егоров улахан билиилээх, култууралаах, болҕомтолоох, үтүө суобастаах, чиеһинэй, дьыгнээх коммунист этэ. Убайбыт ол курдук өрүү сырдык, үтүө өйдөбүлү хаалларан барда...

Светлана ДЕЛАХОВА, Полина КОЛПАШНИКОВА, Екатерина СИВЦЕВА

Хаартыскаҕа: 1965 сыллаахха редакция уонна типография коллективтарын кытары

үөрэнэн бүтэрбитэ.

Үлэтин 16 саастааҕар Нам оройуонааҕы хаһыатын редакциятын техникскай секретарынан саҕалаабыта. Ити 1942 сыл тохсунньутугар этэ. Бу кэмтэн ыла Иван Петрович олоҕун хаһыат үлэтигэр толору анаабыта. Хаһыат үлэтин ымпыгын-чымпыгын, кистэлэнин баһылаан Эдьигээн, Нам оройуоннарын хаһыаттарын салайсан, үгүс ахсааннаах үтүөкэннээх журналистары иитиһэн, наставниктаан, ирдэбиллээх салайааччы буола үүммүтэ. Төһө да партийнай, хаһаайыстыбаннай үлэлэргэ сырыттар хаһыаты кытта сибээһи быспата. Хаһыат үлэтигэр курдары тартара сылдыар дьыгнээх журналист этэ. 1993 сыллаахха хаһыатты тэриллэбитэ 60 сыла туолуутугар аналлаах буклекка «Үрдүк анал тоҕоруу сыллар» диэн ахтыы-ыстатыйатыгар «улуус хаһыатын 54 сыл көтүрүөккэ ааҕарбын», «мунньатараан 30-ча сыл хаһыат редакциятыгар илии-атах буолбутум» диэн сэмэйдик этилэлэн кэбиспитэ киһи киһи быһымынан көнөтүн, сэмэйин, бэйэтигэр үрдүк ирдэбиллээгин көрдөрөллөр.

НАМ ЫТЫК КИҦИТЭ

1945 сыллаахха Кыайыы ыһыаҕар Хамаҕатта кыһа Марфа Корякина уһун синныгэс, кубархай уолуун сылдыалларын көрсүбүтүм. Марфа «бу табаарыһым Ваня» — диэн билиһинэрбитэ...

... Учукка тураары кэлбитим, били уолум комсомол рай-

совотобун үлэлээн дьоннорун иитэрэ. Сотору партия райкомун пропагандага отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлиир сылдыар, партийнай оскуолаҕа үөрэммитэ. Онтон парткабинет сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитин өйдүүбүн. Онтон «Колхоз сирдытэ» хаһыат редакторынан үлэлээбитэ.

Редакторды сылдыар кэтэхтэн үөрэнэн үрдүкү партийнай оскуоланы бүтэрбитэ. Карл Маркс аатынан, Партизан Егоров аатынан колхозтарга партком секретарынан, Эдьигээнгэ редакторы солбуйааччынан үлэлээбитэ.

1965 сыллаахха Намга кэлбитэ. Онтон ыла эмиэ өр сылларга «Ленин суола» хаһыакка биридэ үлэлээбиппит. Онон оҕо эрдэпиттэн пенсияҕа тахсыахпыттар диэри бодоруһан мийимитин билсипит дьоммут. Кэнники оҕолоро улааппыттарын кэннэ кэргэнэ Марфа Егоровна бытовоей комбинакка уһуннук үлэлээбитэ.

Иван Петрович үйэ аҕара Намга олоҕордо. Ол устата наар культура тэрилтэлэригэр сэмэй кылаатын киллэристэ. Радио-тэрийээччи, комсомол райкомун секретара, коммунистическай партия райкомун отделын сэбиэдиссэйэ, оройуон хаһыатын редактора, киносеть директора, колхоз парткомун секретара курдук эппиэттээх үлэлэри толордо. Сыралаах үлэтинэн оройуон бочуоттаах киһитин аатын ылыт тымыл ветерана.

Василий ЕРЕМЕЕВ

БИЛИИЛЭЭХ, ҮӨРЭХТЭЭХ ЭТЭ

... «Ленин суола» хаһыакка

Бастаан көрүүгэ олус боччумнаах курдуга. Ол эрэри көрдөх кэпсэти, күлүү-оонньоу баар буоллаҕына туора олон хаалбата. Коллектив общественной олоҕор актыыбынайдык кыттар. Партийнай тэрилтэ секретарын солбуйааччынан, секретарынан быыбардаммыта. Мунньахтарга принципальной, критическай этиилэрдээҕэ.

... Киэн билиитинэн биһигиттэн лаппа чорбочу тураара. Туохха эмэ мунаардыбыт да Уйбаантан ыйыт дээрбит.

Иван Петрович үөрэхтээх киһи этэ. Нууччалыы, сахалыы суруйууга, кэпсэтигэ элбэх киһини баһыйара. Онорбут матырыяалыгар туох да көннөрүүнү киллэрбэт этим...

Киһи быһымынан санаатын таптардаҕына кыраттан да үөрэрэ, астынара.

Алексей КСЕНОФОНТОВ

ДЬЫГНЭЭХ ПАТРИОТ

... Кини агрономическай терминнэри нууччалыыттан бэрт табыгастаахтык сахалыы тылбаастыра. Латвиятаагы НЧ институт онорбут сирн хорутааччылар балаһыаньаларын тылбаастатан Нам оройуонун механизатордарын таптаан үөрэтэр агробыраабылаларын онорторбуппут. Бу Намга сир онорбутун култууратын тупсарыыга уонна республикаҕа, ону ааһан Дальнай Востоктаагы зонаҕа сирн хорутааччылар куоталаһыыларыгар трактористарбыт өрүүтүн чемпионнууларыгар, бастыгнар кэксэлэригэр

Музей тэриллбитэ 10 сылын көрсө

НАМНААБЫ СИРИ ТУҢАНЫЫ МУЗЕЙА

Намнаабы сири туһаныы музейыгар
Максим АРГУНОВ оҕорбут паннолара

1989 сыллаахха Нам улууһун Никольскай селинньэтигэр умнуллубат, үйэ саас тухары сырдык үтүө өйдөбүлү хаалларар улахан бырааһынньык, үөрүү-көтүү буолбута. Бу сиргэ урут олоро сылдьыбыт, үлэлээбит, олохторун дьолун мантан булбут билигин атын сиргэ олорор ытыктабыллаах ветераннар, маддьыттар, Нам сири олохтоохторо кэлбиттэрэ. Кинилэр өбүгэлэрин үтүө үгэстэрин, хорсун дьыалаларын ахтар, бэлиэтир күннэрэ этэ.

180 сыллаахха, ол аата 1809 сыллаахха, бу манна, Никольскай нэһилиэгэ үлэли-хамсыы олорор сиригэр, сири олохтоохторо олохтоох сахаларга үлэлэрин түмүгүнэн көрдөрбүттэрэ. Никольскайга бурдугу үүннэринэн көлөнүөлэр дьарыктаммыттар. Бу быйаннаах баһыялар, хочолор үгүс дьону дьоллообуттара, олох мындаа тыгар мэлдьи баар буолууларын хааччыйбыттар.

суохтара эбитэ буолуо, ол тынан баран кинилэр бу сыраах үлэлэригэр сарсынгы кэскиллэрин көрөллөрө. Сири тээрэн, табыян оҕорон ыстаахха бурдук үүнүөхтэбин, Нам сиригэр бурдук үүнэр, дьолу-соргуну түстүүр аналлаарын дакаастыыр кыах үөскүүрү. Иккис соругунан бурдук үтүө ас буоларын оччотоогу олохтоох дьонго көрдөрүү, биллэрин этэ. Итинэн бурдугу үүннэрин улахан прогрессивнай дьыала буоларын кинилэр үчүгэйдик өйдүүллэрэ.

Тыйыс климаттаах Саха сири усуллубуйатыгар бурдук уонна оҕуруот аһын үүннэрэр кыах баарын нуучча бааһынайдар олохтоох сахаларга үлэлэрин түмүгүнэн көрдөрбүттэрэ. Никольскайга бурдугу үүннэринэн көлөнүөлэр дьарыктаммыттар. Бу быйаннаах баһыялар, хочолор үгүс дьону дьоллообуттара, олох мындаа тыгар мэлдьи баар буолууларын хааччыйбыттар.

Никольскай нэһилиэгин Киров аатынан колхоһа кэлин «Нам», «Комсомольская» совхозтар биригээдэлэрэ, отделениета буолбута уонна үгүс сылларга сиртэн өлгөм үүнүүнү ылар. Атын колхозтары сортовой сизмэнэн хааччыйар сүрүн хаһаайыстыба буолбута. Дьэ ол иһин 1989 с. үөһэ ахтыллар улахан бырааһынньыкка элбэх киһи мустубута. Онон үтүө тыллар этиллибиттэрэ. Олортон саамай кэскиллээбэ кинилэр олохторун, үлэлэрин үйэтитэр сыалтан музей тэрийэр наадатын туһунан этии буолбута. Оччотоогу РАПО сэбиэтин председателэ Иван Серафимович Шаранов музей дьиэтин туттарыах буолан биригээдэлэрин эрөннөрүтү уонна ол кэскиллээх дьыаланы олоххо киллэрэн кинилэр баҕа санааларын толорбута. Иван Серафимович дьоно бу манна, Никольскайга, олохсуйан, ууһаан олохтохтара. Кини аҕата Серафим Шаранов Никольскайга нэһилиэк сэбиэтин председателинэн, биригээдиринэн үлэлээбитэ. Аҕа дойдуну көмүскүүр сэригэ ыгырыллан барбыта уонна геройдуу кыргыс толоонугар охтубута.

Музей дьиэтэ бүтэн 1990 сыл ахсынны 30 күнүгэр комиссияра туттарыллыбыта. Үп-харчы уонна үлэлиир киһи көстүбэккэ музей дьиэтэ ити кыһын тонгон турбута. Партия райкомун уонна райсовет исполкомун үлэһиттэрэ сөптөөх кадрдары көрдөөн булбатахтара. 1991 сыл от ыйын санатыгар А.В. Кириллин көрсөн: «Музейи тэрийиңиз этэ дуо?» - диэн ыйыппыта. Онуоха мин арай, оттоон бүтүгүһүн ылыһахпын сөбүн эппитим. Атырдыах ыйын 22 күнүгэр ССКП райкомун идеология отделын сэбиэдистэйигэр Кириллин Александр Васильевичка кэлэн сөбүлэһимин биэрбитим, райсовет исполкомун председателэ Дмитрий Федотович Алексеев сөбүлэспитэ, культура отделын сэбиэдистэйэ Р.Н. Горохова бирикээс таһааран музей директорунан үлэлиир буолбутум. Оччотоогу Никольскай «Комсомольская» совхоз отделениета этэ.

Коммунистическая партия 1991 сыл атырдыах ыйын 22 күнүгэр үлэтин тохтоппута. Ол күн партия райкома миһигин мэкээлээһин үлэһиттэ. Ити киһи бүтүһүк дьыалата этэ. Саамай улахан махталы үтүө майгылаах киһиэхэ - Александр Васильевич Кириллингэ — тус бэйэм ааппыттан эрэ буолбакка, дьэ кэргэним, бар дьонум туһуттан тиэрдэбин. Ол махталым, сүгүрүүүм үөрүү-көтүү чычычааҕа буолан Александр Васильевичи арагаччылыы, уруйдуу-айхаллыы сырыттым.

Музей тэриллэн дьон-сэргэ сылдьар, кэрэхсир гына оҕоруохха дьэри элбэх былаан, кэпсэтии ытыгылыбыта. Үп-харчы, матырыйаал дэбигис көстүбэтэ мэйэйинэн буолбута. Бу Сири туһаныы музейыгар Нам улууһун баһылыга Дмитрий Федотович Алексеев, кини солбуйааччыта Иван Васильевич Колмогоров, сир ресурстарын туһаныы комитетын председателэ Алексей Дмитриевич Попов, РСФСР үтүөлээх землеустроителэ Алексей Иванович Попов кэмгэр сөптөөх ыйыны, сүбэни оҕорбуттара. «Энсиэли» хаһыат үлэһитэ, биллэриэх журналист, солбуллубат фотограф Терентий Терентьевич Халыев уонна Хамаҕатта олохтооҕо Борис Михайлович Васильев үгүс түбүгү көрсүбүттэрэ, көмөнү оҕорбуттара. Онтон Хамаҕатта нэһилиэгин олохтоохторо Константин Константинович Атласов, Александр Гаврильевич Касьянов, Василий Николаевич Ильин, Егор Егорович Кудрин музей ис көстүүтүн экспозициятын оҕорбуттара. Хамаҕатта, Никольскай нэһилиэгэриин дьаһалталарын баһылыктара Николай Дмитриевич Захаров, Григорий Семенович Потанов, бухгалтердар Лена Васильевна Канаева, Лариса Ильинична Бурнашева, Светлана Ивановна Мокрошупова үлэни тэрийиңиз, төлөбүрүн оҕоруула улахан үтүөлээхтэр. Кинилэр өйбүллэрэ, амарах сыһыаннара суоҕа буоллар музей кэмгэр оҕоһуларга уустук буолуо этэ.

Музейи тэрийиңиз арайах киһи кыһамныта, үлэтэ буолбатах. Үгүс киһи өйө-санаата, сатабыла, өйбүлү түмүллэн кыаллыбыта диэн этэр сөптөөх.

Сири туһаныы музейа Нам улуугар сири олохтоохторун, сиртэн үрдүк үүнүүнү ылбыт дьон олохторун, үлэлэрин көрдөрөр. Манньк музейдар өлүөхүмэ куоракка, Сылга нэһилиэгэр бааллар, нэһилиэк историятын олохчу хабаан

көрдөрөллөр. Оттон аммалар урут сир үлэтигэр түмүллүбүт техниканы көрдөрүүнү туруораллар. Никольскай музейыгар колхозтар сир үлэтигэр сыһыаннаах докумуоннара хомуллан көрдөрүллүллэр. Онон уратылары улахан.

«Сир уустара» диэн салааҕа улус бастакы трактористара, механизатор дьахталлара массьына тракторнай станция үлэтэ түмүллэр. Бастың отчуттар Егор Протопопов, Кэскил Баишев, хортуппуй, оҕуруот аһын үүннэрээчилэр Василий Колесов, Василий Слепцов, Василий Замятин, Василий Федоров, Иннокентий Федоров, Ли Максим, Егор Яковлев, рационализатордар Наум Сивцев, Екатерина Маркова, үтүөлээх агрономнар Илья Еремеев, Иван Герасимов, агроном Анна Иванова, Ленин аатынан совхоз бырабылдьанньатын председателэ Николай Москвитин, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Прокопий Соловьев, Хамаҕатта орто оскуолатын пришкольной участкага, учуутал Бочоут Знага орден кавалера Валерия Степановна Кривошапкина, кини кыһа эмтээх оту хомуйуунан уонна үүннэриинэн республикаҕа бастакынан дьарыктаммыт Лена Кривошапкина о.д.а. үлэлэрэ кизиник сырдаттылаллар. РСФСР үтүөлээх землеустроителэ Алексей Иванович Попов билиги улууспутугар 50 сыл устата айымнылаахтык, сыралаахтык үлэлээбитэ, дьон ытыктабылын улаханньык туһанар, дьон кутун-сүрүн туһуту үтүө майгылаах бэринилээх үлэһит этэ. Алексей Иванович — айылда доҕоро. Кини сири сыала, анала суох туттары сөбүлээбэт этэ. Музейга колхозтар тэриллэһирин көрдөрөр олус сыаналаах первоисточник докумуоннаах паапкалары туттарбыта.

Музей экспонаттара уонна көстүүтэ итинэн эрэ бүппэттэр. Колхозтарга бурдугу үүннэриин исторياتын паапкалара, таблицаалара, схемалара, карталара музей бүппэт дириг ис хоһоонноох айымныгынан буолаллар. Музей — норуот исторياتа. Онон сири кытта үлэ уонна үрдүк үүнүүнү ылыы исторياتтара — барылар Никольскайдаагы сири туһаныы музейыгар бааллар. Манна сылдьыбыт эрэ барыта дьон үлэтин, кини кэрэ мөссүөнүн көрөр уонна кэрэхсир умнуллубат өйдөбүлүн ылар.

Бурдук — бүтүүмүт тыһынаах буолубут төрүөтэ. Бурдугу үүннэригэ суолтаны ууран, үлэни бары өттүнэн тэрээһиннээхтик ытыгы — улус хас биридии киһитин боччумнаах соруга. Саха норуотун бириг бөдөг учуонайа, историческай наука доктора, профессор Георгий Прокопьевич Башарин биһиэхэ манньк соругу туруорбута: «Туох баар күүс кыйарынан бурдугу үүннэриини тилинээрэн-баһылаан үс-түөрт сыл үчүгэй үүнүүнү ылыы, манна хортуппуй, оҕуруот астарын үрдүк үүнүүлэрин эбии — бу буолар собус-соргох быһыанар, тыһынаах буолар суолбут.»

Сири туһаныы музейыгар биридиилээн дьоннор, үлэ коллективтара, оскуола овлоро, учууталлар сылдьаллар уонна бу уустук кэмгэ тэриллэр музейи кини бастакы олк ақылаатын нарын-уйан дууһаларынан истинник ылыналлар.

Музейга үгүс киһи сырытта, инникитин кини кэрэхсэбилэ, биһирэбилэ ордук кизэркэйэн иһиэхэ. Бүгүңгү олоҕун сарсын исторياتа кубулуйар. Бүгүн мыына, аахайбакка ааһар үлэбит түмүгэ кэлин хас эмэ сыллар күөннэрин ааһа түһэн ордук кылбайан, дьон уураабат махталын ыла туруоҕа.

Москваттан сылдьар налдыт, Госдума уруку депутата Анатолий Евгеньевич Воронцов музейи көрөн сөбүлээбитэ. Оттон СР Президентэ М.Е. Николаев 1995 сыл кулун тутар 9 күнүгэр музейга сылдьан үгүс сүбэни биэрбитэ. Музей бастакы түһүмэтин көстүүлэрэ итинниктэр. Сиргэ интэриэс, сири туһаныы боппуруостара, кини дьыалата-куолута, сир үлэтин тэрээһинэ, ол аата землеустроителэ ордук улахан суолтаны ылан иһиэхэ. Үгүс карта, докумуон толоруллан, итилэр бириг сиргэ түмүллэн, харайыллан, саһыланан ууруллан дьон кэрэхсэбилни ылан күүсэ бэйэлэригэр тардыахтара. Итини олох уталыйбат ирдэбили курдук көрүөххэ сөп. Музей суолтата ордук улаатына, күннээҕи олох наадыытыга буолан, биликкөрүү хрэмнн курдук сыаналанан, бар дьон тоҕуруһар, сылдьар дьитинэн буолуоҕа.

Георгий КРИВОШАПКИН,
музей директора

МУЗЕЙ ТУҢУНАН СЫЛДЫБЫТ ДЬОН САНААЛАРА

«Нам улууһун сир оҕоһуутун музейи көрөн баран цорэ санаа-тыбыт, билиҥси кэмгэ сир оҕоһуута сайыннабына олорор үйэбит буолан эрэр.

Онон өссө элбээн баай музей буоларыгар баҕарабыт.
Үөһэ Бүтүрүүлүһүттэн
Ю.Семенов, А.Филиппов.
25.11.93 с.»

«Нам улууһун сир оҕоһуутун музейи сүрдээҕин сэргээн көрдүбүт. Улуус сир оҕоһуутугар үлэлээбит дьон-сэргэ остуоруйата, үлэтэ-хамнаа кизиник сырдаттылыбыт. Музей тэриллэтигэр, оҕоһуутугар директор Кривошапкин Г.И. кизин тэрийэр үлэни ыппытын, дьит-чагчы энтузиаст буоларын бэлиэтибит. Инникитин музей ис хоһоонун байытытыгар сир оҕоһуутугар саха тимир уустарын үлэлэрин сырдатар туһа салаа аһылыгыгар баҕарабыт.

Үөрэх профсоюзун председателэ Л.П. Федоров
Улуус цорэтин
управлениетин үлэһитэ
С.С. Ларионова. 23.12.93 с.»

«Сир оҕоһуутун музейа салгыы сайда, кэҥий турду. Кизиньк ычачка олус наадалаат, туһалаах дьыала. Аны сир оҕоһуутун техникатын Нам, Хакалас улуустарын нэһилиэктериттэн хомууйан, өлүөнэ тоһолоругар, арыгыларыгар үлэлээбит уруксу техниканы көрдөрүөххэ. Барба баһыыба, улахан махтал.

Таатта улууһун нэһилиэктерин дьаһалталарын баһылыктара Дьоссофон,
М.Л. Архипов
Чычымак А.А. Неустроев
Уолба Е.И. Павлов 25.03.94 с.»

«Сир оҕоһуутун музейыгар сылдьан үлэти, элбэҕи билэн, көрөн табыстыбыт. Эһиги Нам улууһа сүрдээх кизиньк үлэлээх-хамнаастаах, дьоннордоох эбикит. Олору кытта билсэн, опытын атастаһан астынан баран эрбим. Эһиги үлэлээбит үлэтиг хаһан дараны тулҕадыыбатын, өрүц сайда-чирии туураыгар ис сүрэхпиттэн баҕара хаалабыт. Георгий Ильич, эн үһүн дьаныардаах үлэтин үрдүктүк сыаналыыбыт. Улахан баһыыба!

Ытык-Күөл культуратын управлениетин методича Христина Колодезникова

Уус-Таатта орто оскуолатын учуутала
З.М. Колодезникова, Туора
Күөл 1994 с.»

«Мэҥэ-Хакалас эргизин улуустаагы потребсоюз делегациялара олохтоох музейи көрөн улаханньк астыныбыт. Инникитин өссө улахан ситиһиллэр, элбэх экспонаттары, дьолу-соргуну баҕарабыт.

Делегация салайааччыта,
УПС предс. солб. Неустроев
08.04.94 с.»

«26 июля 1994 года группа участников круглого стола редакция газеты «Саха сирэ» посетили музей земледелия Намского улуса в с. Никольцы. От имени посетителей выражаем глубокую признательность организаторам музея, энтузиастам возрождения хлебопашества на древней земле Энциэли, желаем больших успехов в деле, пропаганды истории земледелия улуса.

О. Михайлов, Н. Гыбышев,
В. Карылаин, Р. Тетерина,
А. Аржаков, А. Иванов и
другие.»

«Посетили музей земледелия. Спасибо организаторам музея за сохранение памяти о первых и последующих земледельцах Якутского края. Желая продолжить богатство края и границы сети, цю памяти человека-земледельца.

Депутат Государственной Думы РФ зам. председателя аграрной партии России
Анатолий Воронцов 09.02.95 г.»

«Любите, изучайте и гордитесь своей историей. Мы возрадимся, поднимемся и вместе всей Россией пойдем по пути мировой цивилизации.
М. Николаев 09.03.95 г.»

УЧУУТАЛ ҮТҮӨТЭ — ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРИГЭР

чалнай кылаас учууталынан үлэлээбитэ. Кини Нам орто оскуолатыгар 1965 с. үлэли кэлбитэ. Онно уоппуттаах учууталга, кыһамныылаах мындыр иитээччигэ тийэ үүммүтэ. Кини үлэтигэр сүрдээх кыһамныылаах, энкилэ суох үлэһитин билэн сана программалан үөрэтиигэ, саҥа кабинетнай системаҕа киирии саҥана кылаас биэрбиттэрэ. Ол кылааска оро начальнай оскуоланы үс сылынан бүтэрэр сыаллаах саҥа ньымаларынан үлэлээбитэ. Ол саҥана бу үлэ сүрдээх ыарахаттардаах этэ, эксперименттэ улахан ирдэбил туроруллара. Аны туран үлэтигэр усулуобуйабыт эмиз кытаанах этэ. Ол курдук кылаас аайы 40-тан тахса оро баар буолара. Саҥа ньыма ирдэбиллэринэн үлэлииргэ уустук этэ. Онно Татьяна Михайловна сыраалаах үлэтинэн этэнгэ турораталаан айымныылаахтык үлэлээбитэ. Педагогическай ааҕыларга кыттан

дакылааттара сэнээрлибиттэрэ. Холобур, «Математика» 2-3 кылаастарга геометрия матырыйаалларын туһаны» дин дакылаата ордук биһирээн, ол сүл Покровскайга баран Татьяна Михайловна математикаҕа, Е. Д. Винокурова саха тылыгар, А. И. Охлопкова нуучча тылыгар бэйэлэрин үлэлэринэн уоппут атастаһан кэлбиттэрэ.

Биллэрин курдук, учуутал үлэтэ араас кизгэрүттүрдээх. Учуутал үөрэтэр эрэ ньымалары баһылыр буолбатах, кини сатабыллаах иитээччи, сырдыкка угууааччы ара кини буолуохтаах. Манна эмиз Татьяна Михайловна дьоруун көрөбүт. Үлэлээбитин тухары төһөлөөх кылаас чаастарын, интэриэһинэй бэсиздэлэри, көхтөөх ооньуулары, куталаһылары ыһпыта буолуой? Ол туһунан саһарбыт альбомнар да кэпсиппэр. Холобур, Ленинград блокадатын кыттыылааҕа Т. К. Ядрихинская, И. Д. Винокуров-Чабылдан 70 сааһыгар, Таллан Бүрү үбүлүйдэригэр сылдыбыт оҕолор билигин да үчүгэйдик саныылар эбит.

Онтон кэнники сылларга Татьяна Михайловна үтүө суобастаахтык үһүһүлүбүт күннээх группа үлэлээбитэ. Онно сылдьан оҕолору иискэ үөрэтэрэ, ол түмүгүнэн оскуола уонна оройуон үрдүнэн ытыллар быыстапкаларга оҕолоро миестэлээлэрэ.

Үһүн сылга үтүө суобастаахтык, энкилэ суох үлэлээбит кини үлэтэ үөрэнээччилэригэр тиллэр диэччилэр. Ол курдук Татьяна Михайловна үгүс элбэх үөрэнээччилэрин ортолоругар араас идэлээхтэр бааллар. Холобур, Сивцева Вера - тас омуку кытта сибэстэһэр министество үлэһитэ, Федотова Марина - СГУ доцена, Руфова Уля - үрдүк үөрэхтээх агроном, Виктор Маша - Нам орто оскуолатыгар биолог уода.

Татьяна Михайловна - икки оҕо амаар ийэтэ. Кини билигин төһө да пенсия олордор, дьэтигэр уотугар дьаһайсар үтүө сүбэһит, сизнэрин көрөн истэн иитиһэр үтүө эбээ, эдэр ыччат «наставнига».

Р. САБАРАЙКИНА,
педагогическай үлэ ветерана

Ханнык баҕарар үлэ эрүү сэмэй, саҥата-ингэтэ суох сылдьан ситимнээхтик уонна кыһамныылаахтык үлэлиир, биллэ-көстө сатаабат сэмэй-көрсүө дьон баар буолааччылар. Оннук дьону дьохуннаах төһүү кини дин ааттылар. Оннук кининэн буолар иити-үөрэти үлэтигэр үтүө суобастаахтык үлэлээбит Нам орто оскуоланы начальнай кылаастарын учуутала Татьяна Михайловна Оконешикова. Кини бу күнүгэ 65 сааһын туолар.

Татьяна Михайловна 1962 с. Бүлүү педучилищетын бүтэрээбиттэн пенсияҕа тахсар дьэри на-

Билиги балыһа дьэиэ олороочу үлэлээн үтүө кэммит ааспыт пенсионердар бэйэбит балыһабыт меккомун председателигэр Оконешикова Маргарита Семеновна уонна билигин экскурсияҕа тизийэн илпит чааһынай тэрилтэ суоппарыгар Ваишев Борис Дмитриевичка хаһыат нөҕүө барҕа махталбытын тиздэбит. Маргарита Семеновна төһө да үп-харчы кырыымчыгын иһин кыра да буоллар хас бырааһыннык аайы биэчэрдэри тэрийэргэ көмөлөһөр.

Балаган ыйын 5 күнүгэр Чочур мыраан аһыгар аһылыбыт «Ытык Хайа» дин сахалар олохторун көрдөрү музейга сырыттыбыт. Олус дин биһирээн көрдүбүт. Мас-

элбэх табаардаах, маллаах-саллаах кытайдар баһаардарын көрдүбүт. Арааһы атыылаһан, астынан массына-бытынан Нам диэки эргитэ тутан айаннаан сырылаттыбыт.

Үтүөкэн санаалаах үс оро тапталлаах аҕа хас харды-бытын барытын көрөн-истэн, ыксаппакка, суопсунас массынабыт курдук илдэ сылдыбыт суоппарытыгар Ваишевка өссө төгүл махтал тылларын аныыбыт. Дьонго туһалаах үлэһэр ситиһиллэри, тус олоххор дьолу, туйгун доруубуйаны баҕарыбыт.

Ветераннар БАРАШКОВА, АВКСЕНТЬЕВА, ВИНОКУРОВА О. Д. А.

01 сэрэтэр ООНЬОКОЛООБУТТАРА ОМСОЛОММУТ, МЭНИКТЭЭБИТТЭРЭ МЭНЭНИКТЭММИТ

Балаган ыйын 10 күнүгэр Аппааныга Эверстовтар тэлгэ-һэлэрин иһигэр 7 тонна от кутаалана. Намтан тийбит баһаартан быһыһыр этэрээт дьуһурунайдар уот уһууаҕы аттынааҕы рулоннамыт от чөмөһөр уонна хаһаайыстыбаннай тутууларга тарҕанын тохтоттулар. Кыбыыга дьизлээхтэр оҕолоро ооньуур сир оностуммуттара чуолкайданна. Аныгы алаах саргылаах чааһынай хаһаайыстыбалары уйгулаах уруйдаах олоххот күөх илгэ быйаһыгын мун саатар кыстык хаар түһэн үлүктүгөр дьэри көрө-харыстаһа сылдыаргытыгар ыһырабыт.

12 чыһыла буолар түүн 01 сулууспа сибээһигэр Кондинскай уулусса 1 №-рин 2-с квартиратыгар баһаар буолла дин биллэрбиттэрэ. Суһал көмө ойутан тийбитэ - хата барыта этэнгэ этэ. Тустаахтаран хайалара буолара ыксал-ыгым ыһырыы оҕорботох. Быһаарсыы, сылыктааһын түмүгэр 7-8 кылаас үөрэнээччилэрэ С. уонна Г. 9 кылаас боруогун атылаабыт атастара А. дьэтигэр телевизор көрө олоронор тэһийбэккэ дьэбэлэммиттэр. Кинилэртэн биридэстэрин ийэтэ ыстараап төлүүргэ күһэллэнэ. Бэтихэлэммиттэр «аны ман-нык гыһаахпыт суоҕа» дин тылларын биэрэн туран телестудияҕа, хаһыакка таһаарыыга ааттарын-суолларын ыйбатыртыгар көрдөспүттэрин ыһынныбыт.

Ити күн 4 чаас саһана улуус киинигэр хара хангыл буруолаах ахсым аллы быһыастыбыта. Бөһүөлөк дьаһалтатын хонтуоратын өксүөннээх өтүгэр композитор Винокуров аатынан уулусса 1 №-гэр олоор Матвеевтар ЗИЛ массынара тизлэр фанера фургоннара кытыастыбыта хотугу сытыны тыалтан күөттэнэ күлбүрээбитэ. Хата көтөүллэр хоспох холбуя уулусса нөҕүө гаражартыттан 30-ча мизтирэ тэйичи туруоруллубут буолан хаартыбарта тылар. Хайа уонна атылларыгар аһа кылын тардыбыттыгы тыллан-тыгана олоор баһаарынай дьуһурустабата тумнарылаах уу сүүрээнинэн саба ыстардаҕа.

А. НОВГОРОДОВ

БИЛЭРИИЛЭЭР РЕКЛАМА

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НОРУОТТАРЫН АССАМБЛЕЯТЫН НАМНААҔЫ ОТДЕЛЕНИЕТЫН ТЭРИЙИГЭ ЫҢЫРЫЫ

Балаган ыйын 20 күнүс 2 чаастан Нам селотун сынньалаҥын киинигэр Нам улууугар олоор бары омуктар (националыностар) уонна аһыах ахсааннаах народностар улустаагы түмсүүлэрин тэрийи тэрээһин мунньаҕа буолар.

ПРОГРАММАТА:
Кыттылаахтары регистрациялааһын — 14 ч.
Эҕэрдэлэр.
Саха Республикатын норуоттары ассамблеятын Намнааҕы отделениетын тэрийи туһунан. Улуус баһылыгын солб. Горохов Н.Х.
Тыл этиилэр.
Устаабы ыһынны.
Эҕэрдэ концерт.
Маассабай ооньуулар, араас омуктар үнкүүлэрэ, ырыалара.
Ити чэйдээх буфет үлэлиир.
Улууска олоор бары омуктар, народностар кэлэн активнай кыттыны ыларгытыгар ыһырабыт.

Тэрийэр комиссия

Кыһыл Дэриэбинэ 10x12 м. иэһнээх, капиталкалаах, кырысаалаах, үрдэ сабыллыбыт, холоодата туруоруллубут, муостата эрэ суох дьэи көһөрөн ыларга атыыланар. Тиксэрээччи телефона: 21-4-55.

Т-16 охсордоох, мунньардаах трактор атыыланар. Билсэр тел. 21-4-55, 22-3-55.

Новгородова Надежда Николаевна пакет суумкалаах докумуоннарын (паспорт, ВТЭК розовай лиһэ) булбуттар улуус администрациятын вахтатыгар эбэтэр 26-1-83 тел. маннааҕа биллэригэр.

МУП «Аптека №8» на конкурсной основе требуется экономист-бухгалтер с высшим (очным) образованием, с опытом работы, знанием ПК, программ Excel, Word, «1С:Бухгалтерия». Жилье не предоставляется.

Обращаться: с. Нам, ул. Чернышевского, 16. Тел. 21-5-31, 21-1-73 в рабочее время.

Администрация

Редакция почтатыгтан ДУОҢУЙА СЫНЬАНЫБЫТ

сынабыт аренда 1200 солк., профсоюз 500 солк. биэрбитэ.

Дьэилээхтэр Василий уонна Валентина Атласовтар сүрдээх эйэстик көрүстүлэр. Көмүлүк оһогу оттон, аал уоту аһатан тыл этэн, бэйэлэрин музейдарын үлэтин билсиниһирдилэр. Кини саамай биһирирэ Баһылай Манчаары Күөх Катриини куруттан айаннаан иһэрэ тыһынаах дьону санатар. Сергей Зверев олооро, билиги уустаах Избеков кырдыаһыт дүгүрүн тутан аан дойдутун анааран одуулуу тура-

кай үлэ ударнигы аатынан, элбэх грамоталарынан наараадаламмыта.

Матрена Григорьевна Модукка 1969 с. кийиит кыыс сүктэн төрөөбүт Кебөкөнүттэн кэлэн, 5 оролонон, 2 сизнээнэн быр-бааччы ыал буолан олорбута. Кини дьааһыла-саадка санитарканан үлэһэр киирбитэ. Онно үлэлиир кэмигэр детсад туох-баар үлэтигэр барытыгар активнайдык кыттар. Ыраас туттуулаах хоһуун үлэһит этэ. Кинини оҕолор олус сөбүлүүллэрэ. Улаһиыр кэмигэр үчүгэй үлэһит, барыны барытын сатыыр кининэн биллибитэ.

Матрена Григорьевнаны үчүгэй хаһаайка, эйэстэ ийэ, сайаҕас эбээ быһытынан билэбит. Ол курдук дьэтигэр даҕаны биридэ олорон турбат үлэһит, бэртээхэй истэһиһэн, бэркэ баайар, онно оҕор дьэи таһыгар уһанан да ылар.

Оҕолоро үчүгэйдик үөрэнэллэригэр, көрсүө-сэмэй, бэрээдэктээх буола улааталларыгар кыһаллара, оскуола араас үлэлэригэр, төрөппүт муньахтарыгар аккаастаммакка кыттар. Бочуоттаах

КЭРИЭСТЭБИЛ

мольскай фермата оройуонга бастаан көһөрүллэ сылдьар Улэ Кыһыл знамятын ылбыта.

Матрена Григорьевна 1965 с. ферма старшайынан ситиһилээхтик үлэли сылдыбыта. Үүт былаанын куруутун аһара толороро. Сайынын үстүү хонуктаан Е. И. Бурцева ньыматынан сиилэс оҕороллоро, отчуттары кытта Чомчорой арытыгар оттууллара, кыһынын ферманан онно кыстыыллара. Биригэ үлэлээбит дьоннорун куруутун күндүтүк саныыра - Кайгородова Ирина Николаевна, Павлуцкая Анна Михайловна, Лукинова Анна Иннокентьевна, Васильева Степанида Алексеевна, Григорьева Мария Егоровна, Дьяконов Василий Николаевич, Петрова Екатерина Григорьевна.

1966 с. райсовет депутатынан талыллыбыта. Хас да төгүл нэһилик депутаттынан талыллан үлэлээбитэ. Матрена Григорьевна өр сыллаах энкилэ суох үлэтэ үрдүктүк сыаналанан коммунистичес-

сынньалаҥа да олордор, ветераннар үлэлэригэр биэр активнай кыттыааччы этэ. Ол курдук ветераннар фестивалларыгар биэр бастыҥ ырыаһытынан биллэрэ. Сайыны ветераннар спартакиадаларыгар сүүрүүгэ, хабылыкка күрэхтэспитэ. Биэр бастыҥ спортсменкабыт этэ. Элбэх табаарыстардааҕа. Үлэһэр барытыгар көһнөм буолара.

Биригэ үлэлээбит дьоно, Модут ветераннара күндү Мотябытын ахта-сананы сылдыахпыт. Туохтан да толлубат хоһуун үлэһит, сырдыкка-үтүөҕө дулуурдаах, дьонго-сэргэҕэ аламаҕай сыһыаннаах буолан иккис дойдута оностубут нэһилигин дьонун ытыктабылын ыһынан ылбыта. Күндү Мотябыт, быдан дьылларга быраһаай.

Эн сырдык мөссүөнүг, үтүө сөбэрэн биһиги өйбүтүгэр-сүрэхтигэр өрүү сөҕө сылдыа.

Кэргэнэ, оҕолоро, сизнэһэр, аймактара, биһирэ үлэлээбит дьоно, Модут нэһилигин ветераннара

Ыарахан ырыы биһиги кэксэбиттэн күндү кэргэммин, ийэбитин, эбээбитин, эдьийбитин, дьүөгэбитин, үлэ ветеранын, Модут олохтоодун Шамаева-Петрова Матрена Григорьевнаны балаган ыйын 15 күнүгэр илдэ барбыта номнуо биэр сыл буола оуста.

Матрена Григорьевна 1937 с. балаган ыйын 1 күнүгэр Кебөкөн нэһилигэр төрөөбүтэ. 1959 с. «Булгуньахтаах» ыччат комсомольскай ферматыгар үлэтин доһурун саҕалаабыта. Кини үлэлиир кэмигэр 1960 с. «Булгуньахтаах» ыччат комсо-

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; ; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141

Тэрийи таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива, Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональной управлениетыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — И 0085.
Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьэиҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакция кирибит суруктар төһөрүллүбөттөр. Автор этэрэ хаһыат санаатынын малды биэр буолабыт.
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с, Заложнай ул. 2.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Убаастыыр таайыт, үлэ ветерана ПЕТРОВ Иннокентий Алексеевич бу дьыл балаган ыйын 12 күнүгэр уһун, ыарахан ырыыттан өлбүтүгэр саҕаспытыгар, эдьийбитигэр, бырааттарытыгар, хос сизимитигэр дьирг кутурбаммытын тиздэбит. 1 Хомуствахтан Петровтар
Таастаах нэһилик дьаһалтата нэһилик күлүбүн директоругар Келина Аграфена Степановна, кини кэргэнигэр, быраатыгар, оҕотугар, сизнэригэр тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, тыыл ветерана АФАНАСЬЕВА Анна Лукенична ыарахан ырыыттан бу дьыл балаган ыйын 15 күнүгэр өлбүтүнэн бары аймахтарыгар, билэр дьонугар дьирг кутурбаммытын тиздэбит.
Таастаах ветфельдшерыгар Келина Аграфена Степановна тапталлаах ийэтэ АФАНАСЬЕВА Анна Лукенична ылдыан өлбүтүгэр дьирг кутурбаммытын тиздэбит. Ветуправление

Талылына уонна таһылына «Энсиэли» хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2065
Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч., 17.09.2001
Сааһын №-р — 107